

(НЕ)ИНФОРМАТИВНОСТ САЈТОВА НИШКИХ ФАКУЛТЕТА²

Сажетак: На основу грађе са сајтова факултета Нишког универзитета извршена је анализа њиховог изгледа, писма, језика, садржаја и информативности. Анализа је показала да ови сајтови имају следеће заједничке карактеристике: неуједначеност у употреби писма, нека типична огрешења о правописну и језичку норму, укључујући проблеме са адаптацијом и употребом појединих страних речи, као и одсуство селекције приликом презентовања садржаја на сајтовима.

Осим узајамне компарације, добијени подаци упоређени су и са грађом преузетом са сајтова енглеских универзитета са намером да се укаже на то који су то подаци који се могу редовно наћи на сајтовима нишких факултета, а који нису уобичајени на сајтовима енглеских универзитета, и обрнуто.

Полазећи од ове анализе, настојало се да се дође до неког вида препоруке о томе како би требало да изгледа сајт једног факултета. Ово се првенствено односи на поштовање правописне и граматичке норме, на селекцију садржаја и на одвајање информација које су намењене јавности од оних који су намењене студентима и запосленима на факултету.

Кључне речи: сајт, универзитет, факултет, информација, студенти

1. Увод

Да изглед веб-сајта једне установе, па и факултета, говори много о тој установи, није неочекивано. Сајт једне установе може се (и мора) посматрати као лице те установе. То би требало да схвате и људи у тим установама, и да настоје да се тако и представе свету. Чињеница је, међутим, да такав посао по правилу ради више људи – они који чине техничку службу и који се старају о техничкој страни, тј. о томе на које место ће поставити коју информацију и како ће то учинити, с једне стране, као и бројни „даваоци информација“, тј. аутори тих информација, с друге стране. Будући да су аутори различити, често

¹ jordana.markovic@filfak.ni.ac.rs

² Овај рад рађен је у оквиру пројекта 178020 Дијалектолошка истраживања српског језичког простора, који финансира Министарство Републике Србије.

су информације језички и стилски неуједначене. Наравно, томе доприноси и разноврсност садржаја тих информација.

Дакле, полази се од чињенице да сајт факултета треба да информише студенте факултета и раднике, али и јавност. Стога ће предмет овога рада бити инвентар, садржај и језик тих информација. Имајући у виду да су информације намењене различитим интересним групама, мора се водити рачуна о захтевима који се пред творце сајтова постављају.

Првобитна намера била нам је да ово буде осврт на језичку страну ових информација, јер се примећивало да понекад у тим информацијама долази до огрешења о језичку норму и то се јављало као одлика сајтова и нефилолошких, али и филолошких струка. Заправо, јављала су се нека „дежурна“ одступања везана за лексеме које се могу сматрати терминолошком лексиком.

Међутим, захтеви су проширени и на садржај информација на сајтовима после запажања да се на сајтовима нишких факултета, за разлику од универзитетских сајтова у Енглеској – дакле, јавно – износе нечији лични подаци, не само име и презиме, него и датум рођења, очево име, резултати испита, комплетне биографије и слично; сем тога, јавно се објављују и испитни материјали и већина аката која се односи на унутрашњи рад факултета или универзитета. У том правцу усмерила нас је и чињеница да је српска јавност била „шокирана“ податком да се на пријемном испиту Филозофског факултета у Нишу појавило питање у којем се спомиње Јелена Карлеуша, о чему је та јавност била обавештена директно путем сајта Филозофског факултета. О томе колико је питање опште информисаности релативно, знају само они који таква питања састављају или на њих одговарају³, али у том тренутку сајтови осталих факултета у земљи нису јавности показали каква су била њихова питања опште информисаности, те се нису могли наћи у ситуацији да буду предмет подсмеха или прекора.

Дакле, укључивши и сајтове неких универзитета у Енглеској⁴, желе смо да покажемо која је разлика у садржају информација у тима двома земљама – шта је то што се на Западу не може наћи на сајту, или се ретко сусреће, а код нас га има, и обрнуто. Заправо, желеле смо да понудимо одговор на питање како треба да изгледају сајтови факултета – да ли на њима треба да стоје све могуће информације, да ли то треба да буду селективне информације, или пак само површне, а за детаље би се требало интересовати код служби факултета.

³ Могло би се рећи да је то питање на истом нивоу са питањем ко је Мадонин супруг, какво је било ранијих година и на које није било примедба, а чињеница је да има и много дискутабилнијих питања. Разлика је у томе што су за та питања знали само они који су их постављали и који су на њих одговарали. Нажалост, „транспарентност“ везана за сва дешавања на Филозофском факултету у Нишу у том тренутку донела је многим са овог факултета велике невоље.

⁴ Грађа је првенствено базирана на материјалу са три универзитета: у Њукаслу, Редингу и Оксфорду. Иако конкретна реализација може варирати од једног универзитета до другог, верујемо да су то разлике у нијансама, а не суштинске разлике, и да су наша запажања репрезентативна за тренутну праксу.

Ваља напоменути да је грађа која је коришћена за овај рад по својој природи променљива, што је условљено самом природом медијума у коме је остварена, тј. интернетом, тако да оно о чему се овде говори представља пресек у једном одређеном временском тренутку (крај 2012. и почетак 2013. године). Због тога је свака генерализација незахвална. Међутим, верујемо да су, без обзира на променљивост форме и садржаја веб-сајтова универзитета, тенденције на које се у овом раду указује јасне и да упућују на реалну слику стања, као и да ће препоруке које се износе на крају овог рада бити релевантне још извесно време.

2. Језик и писмо

Оно што се већ при првом сусрету са сајтовима свих нишких факултета наметнуло – јесте неуједначеност у употреби писма.

Чињеница је да су у Србији у употреби два писма – ћирилица и латиница. *Законом о службеној употреби језика и писама*⁵, међутим, прецизирано је где је употреба ћириличног писма обавезна. Показало се да су информације на сајтовима нишких факултета писане и ћирилицом и латиницом и то тако да је заступљеност ова два писма била на штету (законом заштићене) ћирилице.

Преглед сајтова факултета Нишког универзитета (у време писања овог рада) открива неуједначеност у том погледу. Четири факултета имају сајтове само на латиници и немају ни ћириличну верзију ни верзију на енглеском или на неком од страних језика (од њих један има поднаслов, тј. линкове на три светска језика, али већина ових линкова упућује на садржаје на српском). Још два факултета имају сајтове само на латиници и верзије на енглеском језику (које раде). Три факултета имају верзије и на ћирилицу и на латиници и на енглеском (које раде). Четири факултета имају сајтове на ћирилицу, с тим што два имају и верзију на енглеском која је тренутно недоступна и на којој се ради, а два имају само неколико подналова – линкова на енглеском који су уклопљени у остатак текста.

Не може се са сигурношћу тврдити да ли сајт треба подвести под обавезну употребу или не, мада се чини да то ипак треба (или мора) да буде ћирилица, а повод за такву тврдњу налази се у члану 3 *Закона о службеној употреби језика и писама Републике Србије*: „Службеном употребом језика и писама сматра се нарочито употреба језика и писама у: 1) усменом и писменом општењу органа и организација, као и са странкама, односно грађанима“. Не упуштајући се у „тумачење“, могла се таква дилема избећи тиме што би сви сајтови били ћириличним писмом.

Разлози због којих се неко одлучује за једно или друго писмо могли би бити предмет анкете или посебног рада. Често се за овакав избор наводе прак-

⁵ Закон који регулише ову материју налази се у Службеном гласнику Републике Србије бр. 45/91, 53/93, 67/93, 48/94, 101/05, 30/10. Његов први члан каже: „У Републици Србији у службеној је употреби ћирилично писмо, а латинично писмо на начин утврђен овим законом“.

тични разлози: лекари, на пример, обично тврде да њихови текстови не могу да буду писани ћирилицом будући да у њима има доста термина на латинском који траже латинично писмо. Преглед сајтова који су написани латиницом упућује на закључак да је било врло мало садржаја које је било неопходно написати латиницом, као што су, на пример, називи појединих зборника радова на латинском. Чак и на сајту Медицинског факултета латински се ретко појављује, углавном у испитним питањима из појединих предмета, што је и разумљиво, али из чега не мора да следи да цео садржај сајта треба да буде на латиници. Захваљујући савременој рачунарској техници, нема никакве препреке да се оно што је написано на српском напише ћирилицом, а оно што је написано на латинском (или неком другом језику који то захтева) напише латиницом. То сугерише да иза образложења овог типа морају стајати неки други разлози (можда инерција или непостојање одговорности према неговању и чувању сопствене традиције). Један од могућих разлога за коришћење латинице може бити и жеља да се, у недостатку верзије на енглеском или неком другом страном језику, садржај приближи и оним потенцијалним читаоцима који не знају ћирилицу, или онима који можда помало разумеју српски (нпр. говорницима неких словенских језика), мада је нејасно да ли таквих читалаца има, и колико, с обзиром на то да интернет претраживачи обично нуде и могућност аутоматског преводјења текста. Међутим, поставља се питање да ли су они који о овоме одлучују свесни чињенице да, кад се латиничним сајтовима нишких факултета приступа из иностранства, интернет претраживач (Гугл) по правилу поставља следеће питање: „Ова страница је на хрватском. Да желите да је преведете?“ и нуди опцију преводјења. Само питање је проблематично из више разлога, али остављајући лингвистичку проблематику и проблематику савремене технологије по страни, намеће се дилема: да ли творци ових сајтова заиста желе да неком неупућеном страном читаоцу представе да деценије рада и постигнућа на нашим факултетима долазе из неке друге државе, и зашто? Када размишљамо о овој теми, довољно је позвати се на неки други народ, други језик и друго писмо, нпр. јапанско или грчко и јасно је да сваки народ једино својим језиком и својим писмом може (и мора) да се служи и да у томе не постоје ни препреке ни ограничења – све је само изговор.

Показало се изнова да ћирилицу треба чувати од нас самих – ми смо ти који њоме треба да се служимо, а не служимо се. Дакле, не угрожава нашу ћирилицу онај ко се служи енглеским језиком и пише латиницом – од њега се очекује да пише латиницом. Ми сами треба да се постарамо да очувамо своје писмо, а сајт јесте место где га треба чувати. Желимо ли да обавештења са сајтова буду приступачна и неком из иностранства, можемо дати и обавештења на енглеском. Разумевање информација на српском језику сигурно неће омогућити латинично писмо.

Ово питање је, наравно, одвојено од питања да ли је сајтовима универзитета и факултета потребна и верзија на страним језицима, нарочито на енглеском језику. Оваква верзија је, свакако, неопходна у савременом свету и

сваки факултет би требало да је има. Садржај верзије на енглеском језику не мора да буде истоветан садржају верзије на српском језику. Она може бити мања по обиму, чиме би се олакшало и превођење и одржавање самог сајта. Питање садржаја веб-сајтова ћемо разматрати у тексту који следи.

Испоставило се да је употребе латиничног писма било и на сајтовима на којима је писмо било ћирилица.

Такве „невоље“ донела је честа лексема (или синтагма) у вези са електронском поштом – редовно је латиничним писмом⁶ и на енглеском језику, али питање правописа различито је решавано, па су се јавила следећа решења: WEBMail, Webmail, Web Mail. Као да је оно WEB латиничним писмом свемоћно – јавило се и у информацији о библиотеци, а за собом је повукло латинично писмо и осталих речи: WEB biblioteka Učiteljskog fakulteta. Овде ваља имати у виду решење у *Правопису* из 2010. године. Наиме, тамо се налази веб-сајт (Правопис, 2010: 82 и 278), те би идући за тим требало облик веб-мејл сматрати препоручљивим (или обавезним?).

И називи међународних пројеката типа Темпус (Tempus) или Еразмус (Erasmus) често су написани латиницом.

Понекад се на ћириличним сајтовима јављају и наслови на енглеском језику. Наслов *About us* сугерише садржај информације – основне информације о установи на енглеском језику. На двојезичност информације сугерише и наслов Међународна сарадња – International Cooperation.

Чини се да поједине лексеме, честе у употреби, задају проблема многим – многим наставницима и сарадницима, пре свега. Први и велики проблем тиче се назива који студент стиче по добијању дипломе. Однекуд са стране ушло је у наш систем да са новом реформом (тзв. болоњом) уводимо нове нивое студирања – бачелор и мастер. Овај први термин већина факултета је избегла тиме што нису прихваћене трогодишње студије. Они који их имају, назвали су их bachelor – са 180 бодова; bachelor with honoris – са 240 бодова, а како их читају, само они знају. Ово *мастер*, међутим, нико није могао избећи. Тако сви имају master студије, тј. master академске студије и назив после тога: master инжењер технологије и сл.

*Закон о високом образовању Републике Србије*⁷ нема термин *bachelor*. Тамо под насловом *Врсте и нивои студија* постоје студије првог степена, које обухватају: основне академске студије и основне струковне студије и студије другог степена, које обухватају: дипломске академске студије – master, специјалистичке струковне студије и специјалистичке академске студије. То значи да је термин *bachelor* уведен на нижем нивоу – у факултетским актима.⁸

⁶ Најновијом изменом изгледа сајта на Филозофском факултету тај проблем је превазиђен – избегнута је употреба ове лексеме тако што је као ознака за електронску пошту постављена коверта означена симболом @.

⁷ Текст *Закон о високом образовању* из Службеног гласника Србије преузет је 8. 3. 2013. са сајта www.mprn.gov.rs/propisi/propis.php

⁸ У комуникацији се може чути и изговор *бечелор*, упркос томе што *Правопис* даје предност изговору са /а/, тј. облику *бачелор*. Како је примећено у *Правопису*, до овога вероватно долази због погрешног тумачења да се „свако слово А преноси као /е/“ (*Правопис*, 2010: 190, 191).

Тако је, написано латиницом или ћирилицом, преузето из закона, ово *мастер* ушло у статуте свих факултета. Тиме је језичким стручњацима задата обавеза да ову реч уклопе у језички систем. Стране речи су у наш језик током векова улазиле често и временом су се уклапале у језички систем. У овом случају није остављено да кроз употребу та реч обезбеди себи место у систему. Она је одмах, неприлагођена, заузела место, не уклапајући се у систем. Сада се, ваљда, од језичких стручњака очекује да је „прилагоде“ систему.

Огрешења о правописну норму веома су честа и јављају се на свим нивоима – на почетној страни, али и касније, у обавештењима, записницима, дневним редовима, извештајима итд. Велику невољу уноси честа лексема *научноистраживачки*. Правопис налаже да ова реч буде написана састављено (Правопис, 2010: 384), међутим, у текстовима који се појављују јављају се све могућности: *научно-истраживачки*, *научноистраживачки* или *научно истраживачки*. Често се дешава да се у истом тексту нађу дублетни ликови. Невоље доноси и писање редних бројева, па се јавља тачка после редног броја и тамо где је њено писање недозвољиво, као у примеру (1976.-1986.). Чињеница је да тачку треба писати после редног броја, међутим: „Тачка се не пише иза арапских бројки кад значе редне бројеве ако се налазе испред неког другог знака интерпункције“ (Правопис, 2010: 100), а у овом случају тачка се нашла испред црте (мада је у тексту опет погрешно написана цртица) и, други пут, испред заграде. Тачка некима представља проблем и у писању скраћенице *доктор*, па се јавило *др.* са тачком уместо без тачке. Истина, замерке се могу ставити и правописним решењима, по којима је скраћено писање речи *доктор* и *магистар* писање почетног и крајњег сугласника и без тачке, али тај принцип није уважен у случају скраћивања речи *мастер*, коју треба писати као *мсп.* са тачком. Ово последње правописно решење није регистровано прегледом материјала на сајтовима, али јесте писање *мс* у тој функцији.

Синтагма у *вези*, за коју правопис прописује да мора имати лик у *вези са нечим*, а не у *вези нечега* (Правопис, 2010: 474), јавља се на сајтовима у погрешном облику: *упутство у вези публикавања референци*, *захтеви за партнерством у вези ових позива* и сл.

Има и случајева да је неоправдано изостављено једначење сугласника по звучности у речи *подкатегорија*, али и бројне друге језичке и правописне „ситнице“, но како циљ овога рада није да се укаже на инвентар одступања од језичке норме већ да се укаже на њихово постојање, за ову прилику ћемо се задржати на овоме.

3. Садржај сајтова

Што се тиче садржаја веб-сајтова Нишког универзитета, наша анализа је показала да они изгледају веома разноврсно, али имају и неке заједничке карактеристике. Основни инвентар сајтова факултета Нишког универзитета

истакнут је на почетној страни. На тој страни се редовно налази слика, најчешће факултета, а не ретко и декана, или декана са продеканима.

На факултетима Универзитета у Нишу, по правилу, ту су основне информације о факултету: историјату, организацији факултета, о студијама, упису, али и друге.

Тако се са те почетне стране дознаје ко чини управу факултета: ко је декан, продекани, секретар факултета и сл. Некада се ту, уз име и презиме декана, може дознати и година и место његовог рођења, година завршетка студија, година када је магистрирао, докторирао, кретање у служби, када је био декан у претходном периоду итд. Под насловом *Организација факултета* веома често се нуде подаци са именима и презименима свих запослених на факултету. Ту се, осим о томе ко је декан, ко продекани, можемо информисати ко поименице чини Савет факултета, ко је председник тог савета, ко су поименице чланови Научно-наставног или ког другог већа, ко је шеф Службе за техничке послове и обезбеђење зграде, ко све поименице (и шта) ради у тој служби итд. Постоји документ насловљен *Curriculum vitae*, или слично, у којем се свако може обавестити о наставнику неког факултета – када је рођен, које основне студије је завршио, када и где је магистрирао и шта је била тема магистарског рада и тако редом.

Готово редовно се са ових страна нуди могућност преузимања свих докумената и аката: статута, разних правилника, програма, курикулума, силабуса итд. Наћи ће се и обавештење о заказаној седници, са дневним редом, образложењем дневног реда, записником са претходне седнице итд. У том материјалу се појављује и извештај о раду у претходној години, план за наредну, па, између осталог, и Резултати студентске анкете за вредновање педагошког рада наставника и сарадника.⁹ Све ове информације могу се пронаћи и за претходни период – нуде се као архивирани подаци.

Готово на сваком факултету појављује се податак, обично и документ, о акредитацији. На некима је то само неки вид уверења о акредитацији, али негде се налази и целокупна документација – од захтева до одобрења.

Своје место редовно налазе и конкурси за избор наставника и сарадника, као и извештај комисије са свим подацима и са подацима о свим учесницима конкурса и до ових података може се доћи за веома дуг период уназад.

Студентима се нуде обавештења о програму, уџбеницима, начину полагања, распореду часова и испита, резултатима испита (па и колоквијума) са именима, презименима и бројем индекса. Посебно су бројна појединачна обавештења о томе да наставник одређеног дана неће одржати наставу, да ће показивати писмене радове и уписивати оцене или питати усмено и сл.

Занимљиво је да су поједине информације на сајту ауторизоване. У такве спадају: Обавештења о колективном коришћењу годишњег одмора (у

⁹ Желимо да истакнемо да су све информације преузете у облику какав је пронађен на сајтовима – нема у овоме што наводимо импровизације. Међутим, како наша жеља није да било кога критикујемо, одлучиле смо се да не наводимо извор информације, тј. не прецизирамо са ког је сајта конкретно цитирана информација.

потпису је декан факултета)¹⁰, често се налази виђење декана о „садашњем тренутку“, али и развоју факултета, под насловом *Реч декана*, са обавезним „потписом“ декана. Такве „речи“ често су ауторизоване беседе којима се декан представио приликом избора, али могле су бити и касније, „свежије“ информације таквог типа. Некада су и неке друге информације ауторизоване. Тако се у једном случају јавило ауторизовано обавештење о издавачкој јединици, које је потписао један од уредника те јединице.

Наравно, ту су, на ударној страни, и информације о гостовању професора или предавача са стране, посетама амбасадора страних земаља, промоцији књига, одржавању научних скупова, као и бројне друге информације о актуелним дешавањима на факултету.

Сам дизајн и визуелни изглед појединачних сајтова варира од факултета до факултета. Док су неки веома савремени и визуелно се не разликују од сличних сајтова у свету, неки изгледају застарело, чему још више доприноси обиље информација које се нуди без икакве селекције.

Стиче се утисак да су сајтови факултета Универзитета у Нишу првенствено намењени комуникацији унутар факултета, па тек онда комуникацији са јавношћу, укључујући ту и научну и најширу јавност. Неке од почетних страна ових сајтова остављају утисак виртуелне огласне табле, на којој се налази све што има икакве везе са радом факултета. Штавише, неке од њих изгледају као табле са којих се ништа не уклања, него се непрекидно додају нове информације (неки од сајтова укључују линкове ка старим верзијама тих истих сајтова, које онда нуде застареле информације од пре више година, којима свакако није место у јавности). Визуелно, овакве стране су претрпане, а тиме и неефикасне у својој комуникативној функцији.

Ако се тежило транспарентности – овакав вид обавештавања представља врхунац транспарентности: све је ту, све се види, све се зна, тј. о свему сви све могу да дознају. Међутим, овде као да се губи из вида чињеница да интернет одавно није привилегија само једне мање групе људи, већ појава која дубоко прожима савремени живот, и која непрекидно доноси нове изазове. Изношење свих детаља који се односе на рад факултета, запослене и студенте непотребно је, а може бити и штетно, јер може оставити погрешан утисак у јавности.

На универзитетима у Енглеској веб-сајт, а нарочито почетна страна, служи не само за информисање, него и за промоцију универзитета, тј. за рекламу. На почетној страни се обично налази нека „весела“ слика, нека лепа зграда (универзитета нпр.) или млади и насмејани студенти. На тој страни су обавезно обавештења која афирмишу универзитет и дају лепу слику о њему. Ту се могу наћи новости попут следећих: обавештење о награди коју је добио универзитет, његови радници или студенти, неки новопотписани уговор, нови пројекат, неко важно откриће, ранг листа на којој је универзитет о коме

¹⁰ Истина, овде треба разликовати две форме. Једна је скенирано решење са потписом декана, што и не може бити другачије, а друга је обавештење на сајту.

се ради високо пласиран, цитат из новина у коме се о том универзитету лепо пише, обавештење о јавном предавању важних личности или научних радника, алумни, тј. везе са бившим успешним студентима, нова улагања итд. Дакле, та ударна страна намењена је јавности и служи да у најбољем светлу покаже универзитет о коме је реч. Она треба да каже: видите како смо добри, успешни (па и богати), видите како је живот овде разноврстан – дођите код нас.¹¹

Нема на тим странама ништа што доводи у сумњу квалитет рада универзитета или професора, ништа што може да пољуља поверење у ту институцију.¹² Та страна намењена је јавности и она не садржи ништа што није афирмативно, нити оптерећује оним што се јавности не тиче. Тако на тој страни нема обавештења о седницама, о изборима, о настави или испитима – нема информација које се тичу само студената и запослених. Такве информације су питање унутрашње организације и углавном су и доступне на том нивоу.

Почетна страна је и релативно једноставна. Сем новости, на почетној страни се обично налази низ наслова (линкова) који читаоца даље воде ка траженим информацијама. Организација ових наслова, наравно, варира од универзитета до универзитета, али су у исто време уочљиве и неке тенденције. На пример, скоро су обавезни наслови који даље упућују на информације за потенцијалне студенте основних студија, за потенцијалне студенте постдипломских студија, за потенцијалне интернационалне студенте; сем тога, увек је присутан линк ка информацијама о истраживачком раду, а често и о могућностима за сарадњу са привредом и инвеститорима, или о неким другим образовним или саветодавним услугама које универзитет нуди. Исто тако, обавезан је линк који даје информације о догађањима на универзитету: о јавним предавањима и гостовањима, о изложбама, концертима, о повезаности универзитета и града у коме се он налази, као и линк који даје информације о томе како доћи до универзитета и најважнији контакти. Неретко се појављују и линкови ка личним веб-страницама запослених и постдипломаца (обично уз могућност претраживања). Ту су и линкови ка информацијама (углавном генералним) које се односе на организацију универзитета, на његов историјат и на људе који руководе радом универзитета. Важно место заузимају и линкови ка информацијама о томе како универзитет жели да буде представљен у јавности. Тако се говори

¹¹ Ово је разумљиво, кад се узме у обзир чињеница да на енглеским универзитетима студира велики број страних студената, који су значајни извор прихода. У том смислу веб-сајт је један од кључних елемената у привлачењу нових студената, како страних тако и домаћих, у условима велике конкуренције.

¹² Занимљиво је да се упореди и третман акредитације. У Енглеској, акредитација се везује за поједине програме студирања, и обично се линком упућује на стручно тело које је извршило акредитацију, а не на сам документ. На сајтовима нишких факултета неретко се, уз напомену да факултет има акредитацију, прилаже и сам документ (чак и целокупна документација, од припрема за аплицирање до добијања акредитације), који се може преузети са сајта. Ова пракса може изазвати сумњу код људи са стране – зашто би неко осећао потребу да приложи и документ о акредитацији, ако је све регуларно? У том смислу похвалан је став Електронског факултета, који сем информације о поседовању акредитације не прилаже ништа друго, и Правног, који не помиње акредитацију на веб-сајту.

о мисији универзитета или о визији о томе како он треба да изгледа, о вредностима за које се залаже, о стратегији развоја, или о улози коју жели да има у друштву или на интернационалној сцени.¹³

Када се са насловне стране крене даље у потрагу за информацијама, оно што се нуди јесте комбинација генералних података о факултетима, курсеви-ма, предметима и дипломама које се могу добити са практичним упутствима за пријављивање на студије. Тако, на пример, за оне који су заинтересовани за студирање на основним студијама, обично се даје алфabetски списак свих области које се могу студирати, као и алфabetски списак диплома које је могуће добити (а одатле се линковима усмеравају на одговарајуће факултете или студијске групе); затим информације о начину аплицирања на студије, о стипендијама, о студентском смештају, о спортским активностима. Неретко се даје и процена трошкова, тј. колико обично кошта становање у том граду, као и какве су могућности за изласке у граду. Наравно, ту је увек и позив заинтересованим кандидатима да се јаве и питају све што их интересује или да посете факултет, и коме да се обрате са овим питањима.

На сајтовима појединачних факултета или студијских група даље се нуде информације о студијама, генералне информације о испитима и начину оцењивања, информације о запосленима и слично, као и зборници радова те установе. Уколико је то релевантно, дају се и информације о постојећим лабораторијама и техничким условима за истраживање. Све ове информације су генералне, усмерене ка најширој публици. Тако, на пример, неретко се може наићи на кратке текстове са насловима типа: Шта је лингвистика?, који су намењени потенцијалним студентима.

И остале службе за подршку студената, као што су библиотеке, компјутерска служба, саветници и слично, и њихове услуге, такође су представљене посебним линковима, као и други важни аспекти студентског живота.

Понегде се појављују и линкови ка информацијама које су намењене постојећим студентима или радницима универзитета, али приступ овим подацима углавном је ограничен, тј. заштићен.

Упадљиво је да, за разлику од тренда који је постојао у касним 1990-им и раним 2000-им годинама, у данашње време има врло мало података који се односе на саму наставу, а који су доступни јавности. Како је интернет добијао на важности и постајао све присутнији у јавном животу, веб-сајтови су еволуирали од чисто информативне и практичне функције ка много сложенијој функцији коју данас имају. У претходном периоду, неретко су се на веб-сајтовима факултета могли наћи планови и програми за поједине предмете, понегде и читава предавања, материјали за вежбање, па чак и материјали за припрему испита. Данас тога скоро да нема. Ове информације, као и све што се односи на организацију наставе и испита, доступне су само онима којима

¹³ Ове информације по правилу нису ауторизоване. На Нишком универзитету, информације овог типа су углавном укључене у Реч декана, тј. не стоје под посебним насловом, и много су мање по обиму.

су намењене и за које су релевантне. За ове сврхе користи се низ интерних апликација, чији тачан број и изглед варира од универзитета до универзитета, али им је заједничко то да организују и олакшавају извођење наставе и саму комуникацију међу студентима, наставницима и студентским службама, а да у исто време ништа од тога није доступно најширој јавности.

Сваки нови студент приликом уписа добија универзитетску имејл адресу, која је за време студирања главно средство комуникације, као и неку врсту шифре или лозинке, која омогућава приступ одређеним апликацијама. Једна од апликација често служи за регистрацију студената, тј. за упис сваке наредне године студија и за праћење студената и њиховог напредовања. Информације које су студенту доступне минималне су и односе се строго на праћење рада студента. Врло често постоји друга апликација, која се односи на организовање и праћење наставе. У њој се, на почетку сваке школске године, сваком студенту дозвољава приступ одређеним предметима (онима које слуша). Наставници и сарадници такође имају приступ само својим предметима, не и предметима својих колега. Преко ове апликације одвија се велики део комуникације између наставника и сарадника и њихових студената. На пример, добар део информација које би се код нас традиционално нашле на огласној табли (а данас и на веб-страни) налази се овде: распоред часова и просторија, подела студената на групе, план и програм, литература, материјали за вежбања па и читава предавања, распоред полагања испита, резултати са испита; у новије време преко ове апликације студенти предају своје самосталне или групне радове (који су слични нашим семинарским радовима); овде спадају и евалуација студената, као и студентски форум. У једној од ове две апликације налазе се и сви обрасци који су студентима потребни и које могу да преузму. Последњих година студенти могу овим апликацијама приступити и са кућног рачунара. Све су ово ствари које остају ван домаћаја шире јавности. Сем тога, преко интерне електронске поште сви студенти се додатно обавештавају о стварима које су од општег значаја, нпр. о радним и нерадним данима, о гостовањима и предавањима професора са стране, о научним скуповима, о променама у радном времену библиотеке и слично.

Са друге стране, чак и врло површни преглед сајтова Нишког универзитета упућује на низ информација које су доступне јавности, а које се по правилу не могу наћи на сајтовима енглеских универзитета (или, ако се деси да су понуђене, што је ретко, нису на ударном месту на почетној страни). Навешћемо само неке: подаци о раду Наставно-научног већа, укључујући дневни ред и записнике или извештаје о раду, подаци о раду Изборног већа, списак наставника и сарадника по звањима, подаци о седницама Колегијума, распоред часова, резултати испита, подаци о конкурсима и о изборима у звања, укључујући извештаје комисија и податке о кандидатима; преузимање докумената разних врста, подаци о акредитацији, преузимање докумената о акредитацији, студентске евалуације, студентски форум (који неки користе да бесплатно оглашавају услуге спремања испита), обавештења о условима кон-

курисања за студентски дом; одлука о колективном коришћењу годишњих одмора и тако даље.

На енглеским универзитетима неке од информација које се односе на свакодневни унутрашњи рад универзитета и појединачних факултета не само да нису доступне јавности, него нису доступне ни студентима – студенти се по правилу не обавештавају о детаљима рада комисија за избор у звања, о раду тела која руководе факултетом или универзитетом и сл. О седницама на којима се разматрају питања од интереса за студенте, студенти се извештавају посредно, преко изабраних представника, и о тачкама које се односе на саме студенте и њихове захтеве. Студенти се не укључују у проблематику организовања наставе.

Штавише, упадљиво је да је однос према личним подацима студената, па и наставника (и кандидата за радна места), веома лежеран на сајтовима факултета Нишког универзитета. У Енглеској се лични подаци веома пажљиво чувају и бране и приватност сваког појединца не сме да се угрожава, нарочито због злоупотреба разне врсте и пораста криминала везаног за интернет (који могу да нанесу велику материјалну штету, или изложе особу великом стресу, или и једно и друго). Тако се по правилу спискови студената основних студија не појављују на веб-сајтовима универзитета, а нарочито се не појављују лични подаци (ни студената ни радника) као што су датум рођења или име родитеља. И други аспекти студентског живота који се могу сматрати приватним штите се, на пример резултати испита и колоквијума. Резултати испита доступни су само студентима који су полагали испит и испитивачима.¹⁴ То се односи и на личне податке особа које конкуришу за радна места, који често нису доступни никоме ван комисије за избор и релевантних тела и служби, па чак ни њиховим противкандидатима. Транспарентност, о којој се много говори код нас, и на начин на који је схваћена код нас, очигледно нема тај значај и смисао у контексту енглеских универзитета.

Још једна разлика је уочљива, а односи се на податке о запосленима на универзитету. У Енглеској, иако се ови подаци налазе у тзв. јавном домену и већину људи која ради са странкама и студентима је могуће контактирати преко имејла и на друге начине, то се не односи на помоћне службе, нпр. хигијеничаре, портире и сл. За нас су, свакако, од највећег интереса информације о наставницима и сарадницима. Ни овде нема много личних података као што је датум рођења, па чак ни података из биографије. Неће се увек наћи ни година када је неко дипломирао, магистрирао, па чак ни кад је докторирао. Акценат је на резултатима, на објављеним радовима, пројектима, на сарадњи са другим институцијама и истраживачима (укључујући и менторски рад са докторандима), као и на областима за које се тај истраживач посебно интересује и на будућим истраживачким плановима. По правилу, што је више звање, мање су важни подаци из биографије, а више се истичу у први план резултати. Истицањем резултата у први план истиче се оно што је најважније,

¹⁴ Знамо и за могућност да сваки студент добије свој резултат са испита у запечаћеној коверти.

а то је педагошки и истраживачки рад. На веб-сајтовима Нишког универзитета, информације о наставном кадру осцилирају између две крајности – од минималних (што може бити недовољно, нарочито ако нема података о научном раду) до апсолутно сваког детаља из биографије (што је непотребно и апсурдно).

За разлику од појединачних факултета, веб-сајт Универзитета у Нишу је по начину организовања садржаја можда најближи ситуацији на веб-сајтовима енглеских универзитета. Ово нарочито важи за верзију на енглеском језику, где је извршена селекција садржаја, мада у појединим сегментима такође нуди превише информација које се односе на унутрашњи рад универзитета. Верзија написана на српском већ пати од сличних проблема као и сајтови факултета кад је количина информација у питању.

Наравно, треба истаћи да су неке од уочених разлика свакако проузроковане разликама у организацији универзитета и у начинима рада на универзитету, као и разликама у општем стању у друштву, као и да овај рад никако нема за циљ да промовише некритичко преузимање свега што долази из западноевропских земаља. Но, то не значи да треба потпуно одбацити праксу која је већ установљена на универзитетима који у свакодневном раду користе интернет много дуже него ми. Напротив, треба учити на њиховим искуствима и прилагођавати се захтевима времена.

Надамо се да су неки од недостатака уочених на сајтовима Нишког универзитета само симптоми почетних проблема у једној новој врсти комуникације са јавношћу, и да ће се временом одвојити јавни од унутрашњих садржаја, и сходно томе увести рестрикције. Такође се надамо да ће у наредном периоду они који су задужени за развој факултета и универзитета посветити више времена размишљањима о томе како желимо да се представимо јавности, домаћој и иностраној, који су то квалитети које желимо да истакнемо у први план, и какав имиџ желимо да градимо. То су питања од општег значаја која су неодојиво везана за визију о томе како желимо да изгледа наш универзитет у будућности.

Известан помак у овом правцу се већ примећује. На пример, Универзитет у Нишу има службу која прати кретања и дешавања на универзитету и вести о томе редовно се ажурирају на сајту, где уз текст иду и пропратне фотографије. Таква пракса уводи се на неке факултете, што је за сваку похвалу. Ове вести требало би да буду афирмативног типа, и томе треба да се тежи. Са друге стране, треба извршити строгу селекцију информација које се постављају на сајт, у зависности од њихове намене.

Такође, неки вид поделе на информације намењене јавности и информације унутрашњег типа већ постоји на Нишком универзитету. Тамо је материјал са савета доступан само члановима савета, материјал са сената члановима сената итд. То је регулисано тако што сваки члан добије имејл адресу са шифром, тј. паролном и једино тако може да дође до информација које су њему намењене. Сем тога, и Студентски портал, који могу користити само

регистровани студенти, представља одличан пример како треба одвајати унутрашње садржаје од спољашњих.

4. Закључак

а. Информације на сајту морају бити строго наменски разграничене – оне намењене јавности морају се разлучити од оних намењених запосленима и студентима. Садржаји који се намењени студентима и запосленима на универзитету не би требало да буду доступни јавности.

б. Информације намењене јавности треба да буду афирмативне, разноврсне, обећавајуће. Такве информације треба да стоје на ударној страни, да су лепо систематизоване и прегледне, само површне, са могућношћу да се читалац упуту на опширније податке о ономе за шта је заинтересован.

Ово нарочито важи за верзију веб-сајта на енглеском језику. Информације које се нуде на енглеском треба да буду пажљиво одабране, сажете и релевантне, јер ова верзија сајта треба да промовише и представља факултет и универзитет у најбољем светлу, можда чак и у већој мери него верзија на српском.

в. Информације које се односи на управљање Универзитетом и факултетима треба одвојити од информација које се односе на наставу и које су намењене првенствено студентима. Информације намењене запосленима односе се на факултетска акта (статут, разни правилници), распоред седница, позиве за те седнице и дневни ред, обавештења о конкурсима и извештаје на основу тих конкурса. Студенте не треба оптерећивати овим информацијама. Када је то потребно, они се о раду релевантних тела могу обавестити преко својих представника, или преко додатних саопштења.

г. Обавештења намењена текућим студентима требало би да се првенствено односе на студијски програм – на обавезне и изборне предмете на одређеном курсу, садржај тих предмета, уџбенике и литературу, начин полагања. На неким факултетима, попут Филозофског или Природно-математичког, ове информације требало би усмерити само ка одређеној групи студената, оној која је уписала одређени студијски програм (нпр. студенте енглеског језика не треба оптерећивати програмом за историју и обрнуто).

д. Обавештења заједничка за студенте и запослено наставно особље јесу распоред часова и испита, као и резултати испита, и те информације треба да буду доступне само студентима и професорима, односно асистентима.

Дакле, информације треба да буду окренуте ка споља и ка унутра и то се мора строго разлучити. Оно што је намењено спољњем свету, тј. што је питање „опште информисаности“ – треба да се нађе на ударној страни. Међутим, такве информације морају бити на добробит факултета, морају допринети његовом дигнитету и ауторитету, између осталог, и у граду у којем се тај факултет, односно универзитет налази, али и у земљи. Оно што је унутрашња организа-

ција саме установе, обавештења која се односе на свакодневље, на уобичајено функционисање треба да буду доступна само онима којих се тичу. Нема идеалне установе, свуда има проблема, али, као и у свакој доброј породици, те информације треба да остану у кругу породице.

Наравно, томе мора ићи у прилог и строго контролисана и проверавана садржина информација и она мора бити језички коректна, стилски дотерана и правописно исправна. Не може на сајту који припрема будуће професоре (али ни на осталим факултетским сајтовима) да стоји *подкатегија*, *научно истраживачки* или *научно-истраживачки*, *филозофија*, када треба *поткатегија*, *научноистраживачки*, *филозофија*, како је регулисано *Правописом српскога језика*. Сваки изговор, а увек га има, не може бити оправдање за незнање. Можда је добра пракса (нпр. Медицинског факултета у Нишу) да на сајту стоји и информација о томе ко тај сајт одржава – ваљда је онда та особа и одговорна за све што се на сајту налази. Уколико се ради о техничком лицу, онда коначну одлуку о овим питањима треба да донесе неко ко је стручњак за језик.

Литература

Правопис 2010: *Правопис српскога језика*, Измењено и допуњено издање, Редакција измењеног и допуњеног издања: Мато Пижурца (главни редактор), Милорад Дешић, Бранислав Остојић, Живојин Станојчић, Матица српска, Нови Сад 2010.

Jordana S. Marković, Mirjana J. Sokolović Perović

(NON-)INFORMATIVENESS OF THE UNIVERSITY OF NIŠ WEBSITES

Summary: This paper presents an analysis of language, layout, content, and informativeness of faculty websites of the University of Niš. Similarities and faculty-specific features of the websites are discussed. The analysis shows that these websites have the following characteristics in common: unsystematic use of alphabet, some common spelling and grammatical errors, problems in adopting foreign vocabulary, and lack of selectivity in presenting information. In addition to this, these websites are compared with the websites of several English universities, with the focus on the extent and nature of information that is available online in each country.

Based on this analysis, the present paper proposes several ways of improving University of Niš websites, including better control of language-related issues, selective presentation of information, and better separation of information that is intended for the general public from information that is intended for students and employees.

Key words: website, university, faculty, information, students